

Siti Raya Budi
kaffeodlare,
Indonesien

Handbok

för Fairtrade City
& Fairtrade Region

Innehåll

Introduktion – Fairtrade City och Fairtrade Region	3
Bakgrund.....	3
Ett internationellt engagemang.....	3
Fairtrade City och Fairtrade Region	3
Verktyg för Agenda 2030	4
Agenda 2030.....	4
Förändring genom Fairtrade City- och Fairtrade Region-arbetet	4
Kriterier för diplomeringarna.....	6
Fairtrade City.....	6
Fairtrade Region.....	7
Årlig förnyelse av diplomering	8
Förnyelseansökan	8
Utmärkelser	8
Årets Fairtrade City	8
Årets Fairtrade City-aktivitet.....	8
EU Cities for Fair and Ethical Trade Award	8
Lokal och regional styrning	10
Gruppens sammansättning.....	10
Specifika uppdrag	11
Stöd i ert arbete	12
Intranät	12
Informationsbrev	12
Nationella nätverksträffar.....	12
Fairtrade Sveriges hemsida.....	12
Utbildningar	12
Ytterligare stöd.....	12
Strategi och verksamhetsplanering	13
Koppling till övergripande program och strategier.....	13
Verksamhetsplanering och upplägg av arbetet	13
Informations- och engagemangsarbete	14
I samarbete med lokala aktörer.....	14
Mindre och större aktiviteter (för Fairtrade City).....	14
Rättvist handlade produkter i informations- och engagemangsarbetet ..	15
Tips på aktiviteter.....	15
Kommunikation och material.....	17
Målgrupper och samarbetspartners	19
Näringslivsaktörer.....	19
Butiker och serveringsställen.....	19
Civilsamhällesorganisationer.....	19
Ideellt engagerade.....	21
Fairtrade i skolan	22
Idrottsföreningar	23
Församlingar	24
Arbetsplatser	24
Andra verksamheter inom kommunen eller regionen.....	25
Offentlig upphandling	26
Rättvist handlade produkter i offentlig upphandling	26
Vägledning för att ställa krav	26
Samverkan regionalt, nationellt och internationellt	28
Regionala samarbeten.....	28
Nationellt nätverk.....	28
Fair Trade Towns International.....	28
För mer information och stöd	30

Introduktion – Fairtrade City och Fairtrade Region

Fairtrade City och Fairtrade Region är diplomeringar och ett nätverk av kommuner och regioner som engagerar sig för en etisk konsumtion och hållbar handel. Syftet är att bidra till en hållbar och etisk konsumtion som ligger i framkant, som värnar om både människa och miljö. Diplomeringarna är konkreta verktyg för att arbeta med Agenda 2030 lokalt och regionalt. Motsvarande diplomeringar, som internationellt kallas *Fair Trade Towns*, finns i ett 30-tal länder världen över.

Bakgrund

Många varor som kommuner och regioner upphandlar och köper in produceras i länder med utbredd fattigdom, inte sällan under mycket svåra arbets- och levnadsvillkor. Kaffe, te, bananer, kakao, batterier och bomull är exempel på varor där produktionen riskerar att leda till negativ påverkan på mänskliga rättigheter. Det kan förekomma barnarbete, extremt långa arbetsdagar, hälsofarlig arbetsmiljö, löner som inte går att leva på och ofta saknas fackliga rättigheter.

Att välja rättvist handlade produkter är ett enkelt sätt att göra skillnad. Hållbara och rättvisa inköp gör att odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom kan stärka sin position på världsmarknaden och med egen kraft förbättra sina arbets- och levnadsvillkor. Fler barn får möjlighet att gå i skolan i stället för att tvingas arbeta och fler människor kan få en inkomst som det går att leva på. Fairtrade City och Fairtrade Region är ett stöd i detta arbete.

Ett internationellt engagemang

Fairtrade City och Fairtrade Region är del av ett internationellt engagemang för en etisk konsumtion och hållbar handel. Internationellt kallas det för Fair Trade Towns. Garstang i Storbritannien var världens första Fair Trade Town efter initiativ av ideella krafter inom den engelska biståndsorganisationen Oxfam. Garstang diplomerades år 2001.

Fair Trade Towns har sedan dess spridits över världen. I dag finns över 2 000 Fair Trade Towns i ett 30-tal länder i Europa, Nord- och Latinamerika, Afrika, Asien och Oceanien. Däribland

städer som London, Chicago och Seoul. Diplomeringarna koordineras av olika organisationer. Det diplomeringarna har gemensamt är att de handlar om att på den lokala och regionala nivån verka för en ansvarsfull och hållbar handel globalt.

I Sverige lanserades Fairtrade City 2006 och först ut att diplomerades var Malmö. Sedan dess har det tillkommit många fler kommuner. Fairtrade Region-diplomeringen har funnits sedan 2015.

Under 2021 lanserades en utvecklad version av diplomeringarna för Fairtrade City och Fairtrade Region. Utvecklingen skedde i nära samarbete med en referensgrupp med representanter från diplomerade kommuner och regioner. Detta har resulterat i nya uppdaterade kriterier, utveckling av nätverk och stöd samt en ännu tydligare koppling till Agenda 2030.

Fairtrade City och Fairtrade Region

Fairtrade City och Fairtrade Region är diplomeringar för kommuner och regioner som engagerar sig för en etisk konsumtion och hållbar handel. Syftet med diplomeringarna är att bidra till en etisk och hållbar konsumtion som ligger i framkant, som värnar om både människa och miljö. Det handlar om ett samarbete och nätverk inom och mellan kommuner och regioner för att aktivt minska riskerna att skattepengar och lokal konsumtion påverkar mänskliga rättigheter och miljö negativt. Diplomeringarna är viktiga verktyg i det lokala och regionala Agenda 2030-arbetet, med särskilt fokus på mål 12, "Hållbar konsumtion och produktion", och mål 17, "Genomförande och partnerskap".

Fairtrade City är ett samarbete mellan kommunen, det lokala näringslivet och civilsamhället, och arbetet leds av en samverkansgrupp med representanter från de olika delarna av lokalsamhället. Fairtrade Region-arbetet leds av en styrgrupp med representanter från olika delar av regionen.

Diplomeringarna innebär att kommunen respektive regionen bedriver ett strategiskt och aktivt arbete för en etisk konsumtion och hållbar handel, genom informations- och engagemangsarbete och genom att krav ställs på rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen.

Läs mer under *Kommun och region* på fairtrade.se.

Foto: fairtradetowns.org

Verktyg för Agenda 2030

En hållbar konsumtion är en förutsättning för att vi ska kunna uppnå de globala målen i Agenda 2030. Samtidigt är det ett av de mål som det är störst utmaningar med att nå i Sverige eftersom vår konsumtion påverkar långt bortom landets gränser. Arbetet med Fairtrade City och Fairtrade Region är ett sätt för kommuner, lokalsamhällen och regioner att bidra till hållbar och etisk konsumtion.

Agenda 2030

Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling, *Sustainable Development Goals*, syftar till att utrota den extrema fattigdomen, minska ojämlikheter och orättvisor i världen samt lösa klimatkrisen. Målen antogs av FN:s generalförsamling i september 2015 och är en uppföljning och breddning av millenniemålen 2000–2015. Grundprincipen för Agenda 2030 är att ingen ska lämnas utanför.

Sveriges regerings ambition är att Sverige ska vara ledande i arbetet med Agenda 2030. Fairtrade City och Fairtrade Region är ett konkret sätt att bidra till detta.

Förändring genom Fairtrade City- och Fairtrade Region-arbetet

Diplomeringarna är en konkret metod och ett inspirerande sammanhang för arbetet med de globala målen i Agenda 2030. Det finns också en nära koppling mellan flera av målen och arbetet med Fairtrade City och Fairtrade Region. Ett aktivt lokalt arbete med att uppnå en hållbar produktion och konsumtion, mål 12, bidrar till att uppnå flera av de andra målen:

Mål 1: Ingen fattigdom

Mål 5: Jämställdhet

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap.

♦ Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Mål 12 handlar om att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Det är ett mål som tydligt visar hur sammankopplade vi är globalt, då vår konsumtion här i Sverige får konsekvenser långt bortom landets gränser – för människa och miljö. Mål 12 är identifierat som ett av de mål där det finns störst utmaningar för oss i Sverige.¹ En hållbar konsumtion och produktion är nödvändig för både ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.²

Viktiga delar i att uppnå mål 12, som även är centrala i Fairtrade City- och Fairtrade Region-arbetet, är hållbar offentlig upphandling (delmål 12.7) och informationsarbete för att öka allmänhetens kunskap och inkludera den i omställningen (delmål 12.8).

♦ Mål 17: Genomförande och partnerskap

Mål 17 lyfter fram att en förutsättning för att nå målen och en mer hållbar värld är samarbete och partnerskap – på alla nivåer. Det handlar om internationella partnerskap och även om partnerskap mellan olika sektorer i samhället.

En viktig del är effektiva offentliga och offentlig-privata partnerskap samt partnerskap inom det civila samhället (delmål 17.17). Samarbete och nätverk på lokal, regional, nationell och internationell nivå är centralt i Fairtrade City och Fairtrade Region.

Läs mer om de globala målen på globalamalen.se.

¹ <https://dashboards.sdgindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2023-sweden.pdf>

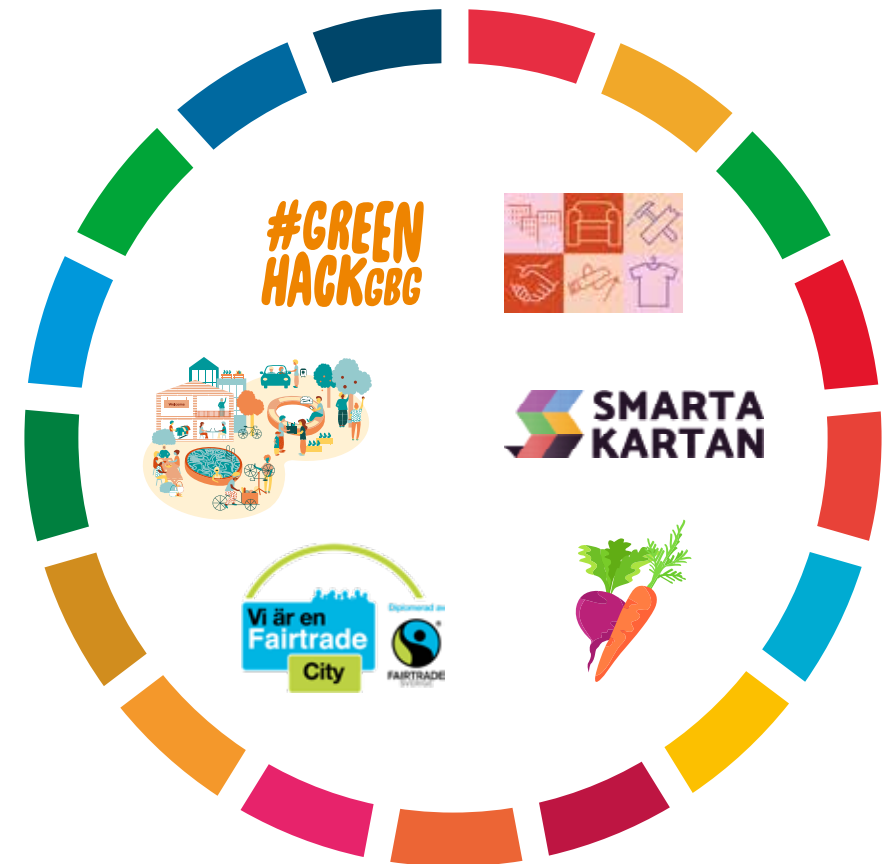
² <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-12-hallbar-konsumtion-och-produktion/>

Exempel: Umeå & Göteborg

Fairtrade City-arbetet har direkt koppling till Agenda 2030, något som **Umeå kommun** lyfter fram.

I en kartläggning och nulägesbeskrivning av Agenda 2030 i Umeå, som gjordes under 2018, konstateras följande i nulägesbeskrivningen kopplad till mål 12: *Diplomeringen som en Fairtrade City stärker Umeå kommuns arbete för en hållbar utveckling som värnar om mänskliga rättigheter och bidrar till att nå de globala målen i Agenda 2030.* Green Umeå har skapats som paraply för miljöarbetet i kommunen. På greenumea.se presenteras goda exempel på arbete som görs i Umeå. Där framhålls hur Fairtrade City-arbetet är ett konkret verktyg för att bidra till flera av de globala målen.

I **Göteborg** är Fairtrade City en viktig del i arbetet för att underlätta för invånarna i staden att göra hållbara val. *GreenhackGBG*, *Cirkulära Göteborg*, *Sharing City Göteborg* och *Fairtrade City Göteborg* utgör alla delar i det lokala arbetet för Agenda 2030.

Fairtrade City är en del i det lokala Agenda 2030-arbetet i Göteborg

Fairtrade City-diplomeringen stärker Umeå kommuns hållbarhetsarbete.

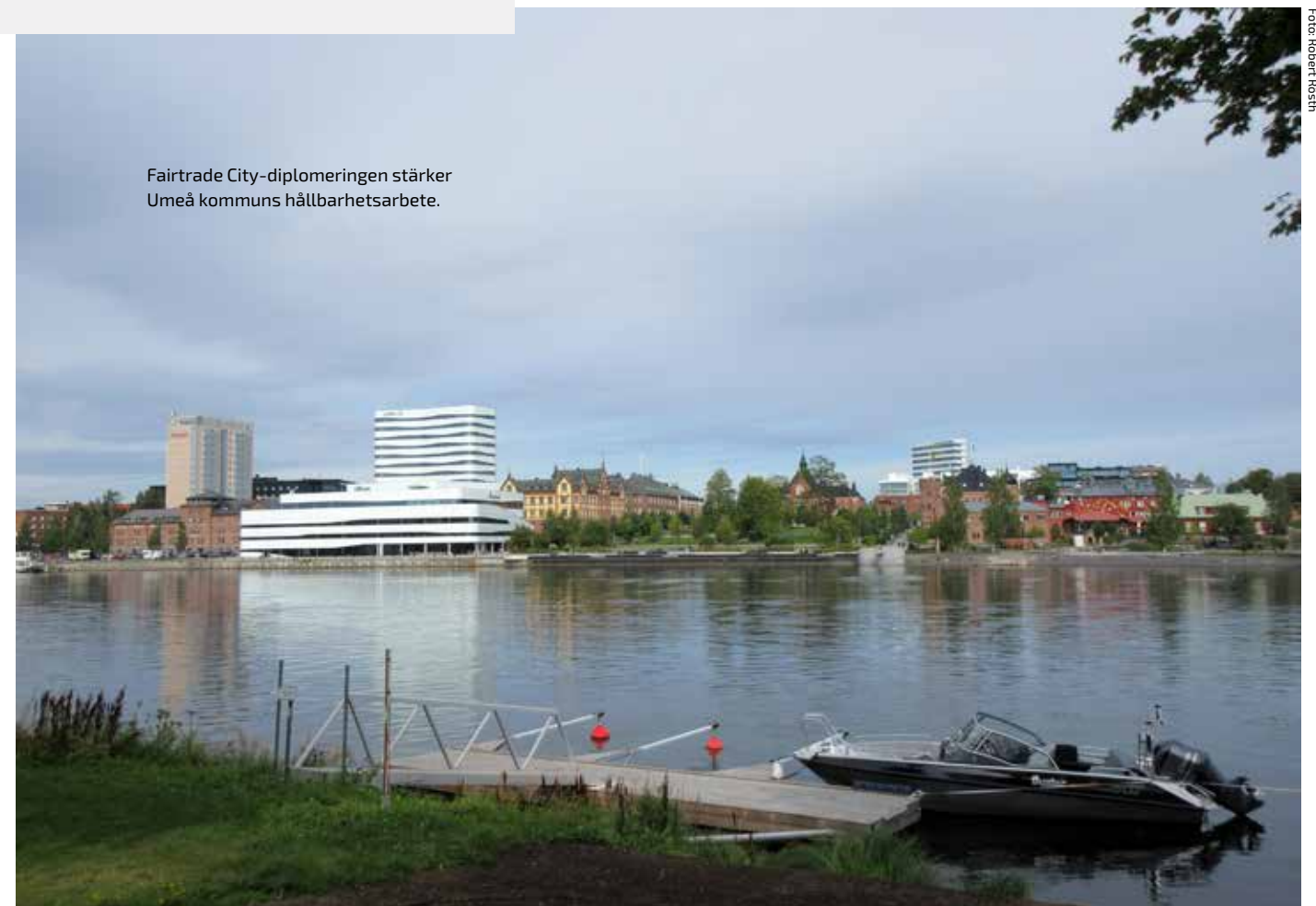

Foto: Robert Båsh

Kriterier för diplomeringarna

Kriterierna för Fairtrade City och Fairtrade Region syftar till att främja en mer etisk konsumtion och hållbar handel. De är uppbyggda för att stödja utvecklingen av kommunens, regionens, och involverade aktörers hållbarhetsarbete med fokus på den lokala och regionala konsumtionens påverkan globalt. Här beskrivs kortfattat kriterierna för Fairtrade City respektive Fairtrade Region. Kriterierna i sin helhet kan ni ta del av i ansökningsdokumenten. Fördjupning och vägledning kring de olika områdena finns i övriga delar av handboken.

Mer information finns på *Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region* samt under *Kommun och region* på fairtrade.se. Där finns även information om den diplomeringsavgift som tas ut årligen.

Fairtrade City

Kriterierna för Fairtrade City är indelade i bas- och meriterande kriterier. Baskriterierna ska vara uppfyllda för att godkännas för en fortsatt diplomering. De meriterande kriterierna innebär en högre ambitionsnivå och är kopplade till möjligheten att vinna utmärkelser Årets Fairtrade City. Läs mer i kapitlet *Utmärkelser* (s. 8).

♦ 1. Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion

Kommunen ska ha en ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion. Den ska framgå i övergripande styrdokument. Det kan handla om befintliga dokument, till exempel övergripande strategier för hållbar utveckling, måltidspolicy och/eller inköps- och upphandlingspolicy.

♦ 2. Lokal styrning genom samverkansgrupp

Det ska finnas en samverkansgrupp som leder det lokala arbetet för etisk konsumtion och hållbar handel. Samverkansgruppen ansvarar för planering, samordning och genomförande av arbetet med Fairtrade City. Samverkansgruppens sammansättning ska helst ha en bred samhällelig mångfald och sträva efter representation från kommunen, det lokala näringslivet och civilsamhället. Samverkansgruppen kan bestå av en redan befintlig grupp förutsatt att representationen i gruppen uppfyller kraven.

♦ 3. Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade City

En verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade City ska tas fram inför varje år. Den ska innehålla beskrivning av syfte och mål med arbetet samt planering av informations- och engagemangsarbetet.

♦ 4. Aktiviteter för information, engagemang och samarbete

Samverkansgruppen ansvarar för att det bedrivs ett aktivt informations- och engagemangsarbete i lokalsamhället och att det genomförs aktiviteter för information, utbildning, engagemang och samarbete kring etisk konsumtion och hållbar handel varje år. Aktiviteter och samarbeten kan gärna ske i kombination med andra hållbarhetsfrågor såsom miljö/klimat och närodlat. Samverkansgruppen ska även synliggöra och kommunicera att kommunen och lokalsamhället är en Fairtrade City och vad det innebär.

♦ 5. Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter

Kommunen ska konsumera rättvist handlade produkter¹, när så är lämpligt, samt verka för att andelen av konsumtionen som uppfyller dessa krav ökar över tid. Det gäller framför allt produkter som inte kan odlas eller produceras lokalt och som behöver importeras från andra länder. Det behöver inte minska ambitionen att främja lokalt odlade och producerade produkter. Här uppmuntras även andra insatser för att öka medvetenheten kring en hållbar upphandling.

¹ Rättvist handlade produkter avser produkter som följer principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner.

Fairtrade Region

♦ 1. Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion

Regionen ska ha en ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion. Den ska framgå i övergripande styrdokument. Det kan handla om befintliga dokument, till exempel riktlinjer för inköp och upphandling, måltidspolicy eller program för hållbar utveckling.

♦ 2. Regional styrning

Det ska finnas en styrgrupp som leder det regionala arbetet för en etisk konsumtion och hållbar handel. Styrgruppen ansvarar för planering, samordning och genomförande av arbetet med Fairtrade Region. Styrgruppen kan bestå av en befintlig ledningsgrupp, såsom regionstyrelse, hållbarhetsutskott eller liknande.

♦ 3. Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region

En verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region ska tas fram inför varje år. Den ska innehålla beskrivning av syfte och mål med arbetet samt planering av informations- och engagemangsarbetet.

♦ 4. Aktiviteter för information, engagemang och samarbete

Styrgruppen ansvarar för att det bedrivs ett aktivt informations- och engagemangsarbete i regionen och att det genomförs aktiviteter för information, engagemang och samarbete kring etisk konsumtion och hållbar handel varje år. Aktiviteter och samarbeten kan gärna ske i kombination med andra hållbarhetsfrågor såsom miljö/klimat och närodlat. Styrgruppen ska även synliggöra och kommunicera att regionen är en Fairtrade Region och vad det innebär.

♦ 5. Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter

Regionen ska konsumera rättvist handlade produkter², när så är lämpligt, samt verka för att andelen av konsumtionen som uppfyller dessa krav ökar över tid. Det gäller framför allt produkter som inte kan odlas eller produceras lokalt och som behöver importeras från andra länder. Det behöver inte minska ambitionen att främja lokalt odlade och producerade produkter. Här uppmuntras även andra insatser för att öka medvetenheten kring en hållbar upphandling.

♦ 6. Regional samverkan

Det ska beskrivas om, och i så fall hur, regionen verkar för en etisk konsumtion och hållbar handel genom samverkan mellan Fairtrade Region och Fairtrade City-diplomerade kommuner inom regionen.

² Rättvist handlade produkter avser produkter som följer principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner.

Kriterierna för Fairtrade City och Fairtrade Region är framtagna tillsammans med diplomerade kommuner och regioner – för att på bästa sätt främja en mer hållbar konsumtion lokalt och regionalt.

Årlig förnyelse av diplomering

Fairtrade City och Fairtrade Region är ett långsiktigt arbete. Det handlar om en pågående utveckling av arbetet för en etisk konsumtion och hållbar handel, som följs upp kontinuerligt.

Förnyelseansökan

Varje år skickar diplomerade kommuner och regioner in en förnyelseansökan och redovisning till Fairtrade Sverige.

Vartannat år görs en mer omfattande ansökan och vartannat år en mindre sådan. I den mer omfattande ansökan redovisas vad som gjorts och åstadkommits under de två senaste åren, samt

Kontaktpersonen ansvarar för att ansökan skickas in **senast sista februari varje år.**

planering framåt. I den mindre förnyelseansökan redovisas endast planering för kommande år.

Mer information om förnyelseansökan finns på [Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region](#) samt under [Kommun och region på fairtrade.se](#). Där finns även information om den diplomeringsavgift som tas ut årligen.

Utmärkelser

Fairtrade City-diplomerade kommuner kan tävla om utmärkelsen Årets Fairtrade City. Tidigare fanns även den internationella utmärkelsen *EU Cities for Fair and Ethical Trade Award* med fokus på etisk konsumtion och hållbar handel. Mer information om utmärkelserna finns på intranätet.

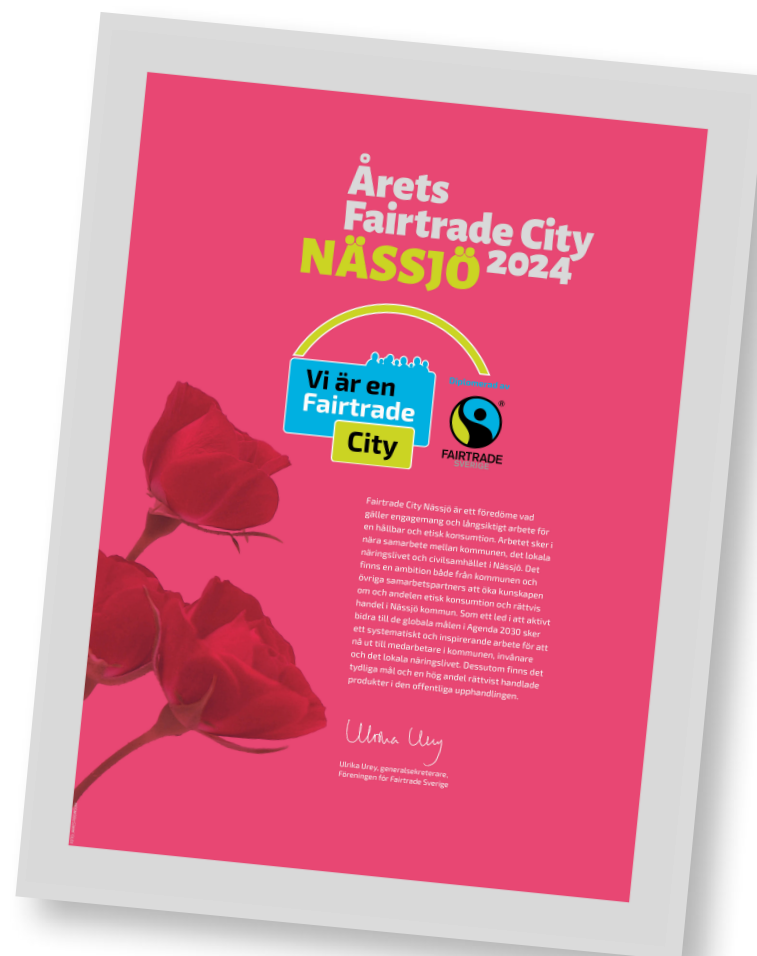
Årets Fairtrade City

Årets Fairtrade City utses varje år bland de kommuner som gör en mer omfattande förnyelseansökan. Utmärkelsen utgår ifrån arbetet som helhet och hur väl baskriterierna och de så kallade meriterande kriterierna är uppfyllda. Genom att ligga långt framme i sitt arbete med etisk konsumtion och hållbar handel ökar chansen att bli utsedd till Årets Fairtrade City.

Utmärkelsen syftar till att uppmärksamma de kommuner som ligger i framkant, som i sin tur kan inspirera andra.

EU Cities for Fair and Ethical Trade Award

EU Cities for Fair and Ethical Trade Award var ett initiativ från EU-kommissionens avdelning för handel. Utmärkelsen uppmärksammade EU-städer som låg i framkant i arbetet för hållbar handel, konsumtion och produktion – från vision och strategi till aktiviteter och initiativ – och på så sätt skapade möjligheter för odlare och anställda i andra delar av världen.

Malmö är EU City for Fair and Ethical Trade 2021.

Göteborg har uppmärksammats för stadens hållbarhetsarbete inom den offentliga upphandlingen.

Exempel: Uppsala, Malmö & Göteborg

Uppsala är en av de kommuner som utmärkt sig i sitt arbete inom ramen för Fairtrade City-diplomeringen och blev utsedd till Årets Fairtrade City 2021.

Motivering: *Fairtrade City Uppsala* är ett föredöme vad gäller engagemang och långsiktigt arbete för en hållbar och etisk konsumtion. Det finns en klar målbild, strategiska beslut och en tydlig koppling till Agenda 2030 i kommunen. Det sker ett systematiskt och inspirerande arbete för att nå ut till medborgare och det lokala näringslivet. Arbetet sker i nära samarbete mellan kommunen, civilsamhället och näringslivet i Uppsala. Dessutom finns tydliga mål och arbetssätt för att öka andelen rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen.

Malmö vann andra omgången av EU-kommissionens EU Cities for Fair and Ethical Trade Award och har därmed blivit utnämnd till EU City for Fair and Ethical Trade 2021 för det föredömliga, holistiska och innovativa arbetet med hållbar och etisk konsumtion.

Göteborg fick samtidigt ett särskilt omnämnande för stadens hållbarhetsarbete inom den offentliga upphandlingen.

Både Malmö och Göteborg är sedan flera år diplomerade som Fairtrade City och bedriver genom det ett aktivt arbete för etisk konsumtion och hållbar handel.

Genom att vara en del av arbetet med Fairtrade City eller Fairtrade Region bidrar ni till uppfyllandet av Agenda 2030.

Lokal och regional styrning

Navet i det strategiska arbetet för en mer etisk konsumtion och hållbar handel i kommunen eller regionen är samverkansgruppen för Fairtrade City respektive styrgruppen för Fairtrade Region. Upplägget för den lokala styrningen är ett konkret exempel på delmål 17.17 i Agenda 2030, som handlar om partnerskap med offentliga, privata och civilsamhälles-aktörer.

Som medlemmar i samverkansgruppen eller styrgruppen har ni ett viktigt uppdrag, både genom att vara med i det gemensamma Fairtrade City- eller Fairtrade Region-arbetet samt genom att ta med frågan om etisk konsumtion och hållbar handel till de sammanhang där ni själva är verksamma – i kommunens arbete, i företaget eller i föreningen där ni verkar samt i era andra kontakter.

Så länge grundkraven uppfylls kan det skilja sig åt hur gruppen ser ut och arbetar. Det beror på vad som fungerar för er och hur ni väljer att strukturera arbetet i just er kommun eller region. Gruppen behöver träffas regelbundet, men hur ofta och hur arbetet organiseras utöver mötena är upp till varje kommun och region.

Gruppens sammansättning

I en Fairtrade City ska det finnas en samverkansgrupp som ansvarar för planering, samordning och genomförande av arbetet med Fairtrade City. Samverkansgruppens sammansättning ska helst ha en bred samhällslig mångfald samt sträva efter minst en representant från:

- **Kommunen** – Tjänsteperson från kommunen, exempelvis från kommunledningsförvaltning, miljöförvaltning, konsumentvägledning och/eller upphandlingsenheten.
- **Politiken** – Politiker som representerar ett politiskt parti i lokalsamhället. Politikern kan gärna vara aktiv i kommunpolitiken och vara förtroendevald i kommunen. **Ett alternativ** till detta är att det finns en politisk förankring och ett ansvar för Fairtrade City-arbetet i kommunen exempelvis genom ett ansvarigt kommunalråd, hållbarhetsutskott eller liknande.
- **Civilsamhället** – Representant från exempelvis studieförbund, fackförening, trossamfund, skola eller annan organisation. **Ett alternativ** till detta är att samverkansgruppen har samarbete med minst en representant från civilsamhället, föreningslivet eller folkrörelse. Några exempel på detta är studieförbund, högskolor, fackföreningar, miljöorganisationer och idrottsföreningar.
- **Näringslivet** – Representant ifrån företagarförening, butik, hotell, restaurang, café eller annan näringsidkare. **Ett alternativ** till detta är att samverkansgruppen har ett samarbete med minst en representant ifrån näringslivet.

Privatpersoner som är engagerade för en etisk konsumtion och hållbar handel kan också ingå i samverkansgruppen.

Samverkansgruppen kan även vara en befintlig grupp som ansvarar för andra hållbarhetsfrågor, till exempel Citysamverkan.

I en Fairtrade Region ska det finnas en styrgrupp som ansvarar för planering, samordning och genomförande av arbetet med Fairtrade Region. Styrgruppen kan bestå av en befintlig ledningsgrupp, såsom regionstyrelsen, hållbarhetsutskott eller liknande.

Samverkansgruppen för Fairtrade City Uppsala med Anneli Örtqvist och Ulrika Urey från Fairtrade Sverige.

Foto: Fairtrade City Uppsala

Specifika uppdrag

Bland medlemmarna i samverkansgruppen respektive styrgruppen ska det finnas en person som är kontaktperson gentemot Fairtrade Sverige och en annan som är ordförande för gruppen.

Kontaktpersonen ska helst vara en tjänsteperson i kommunen eller regionen som har ett samordningsansvar för arbetet med Fairtrade City eller Fairtrade Region. Kontaktpersonen har även ansvar för att förnyelseansökan skickas in i februari varje år, att hålla kontakt med Fairtrade Sverige och förmedla information vidare till gruppen.

Ordföranden ansvarar för att tillsammans med kontaktpersonen planera arbetet och hålla i gruppens möten. Kontaktpersonen eller ordförande sänder löpande information från Fairtrade Sverige vidare till gruppens samtliga medlemmar.

◆ Kontaktuppgifter

Uppgifter om kontaktperson och ordförande behöver uppdateras löpande och skickas till Fairtrade Sverige när förändring sker, för att ni ska kunna nås av relevant information. Kontaktuppgifter till gruppens övriga medlemmar uppdateras hos Fairtrade Sverige en gång per år, i samband med förnyelseansökan.

Informera Fairtrade Sverige vid byte av kontaktperson eller ordförande.

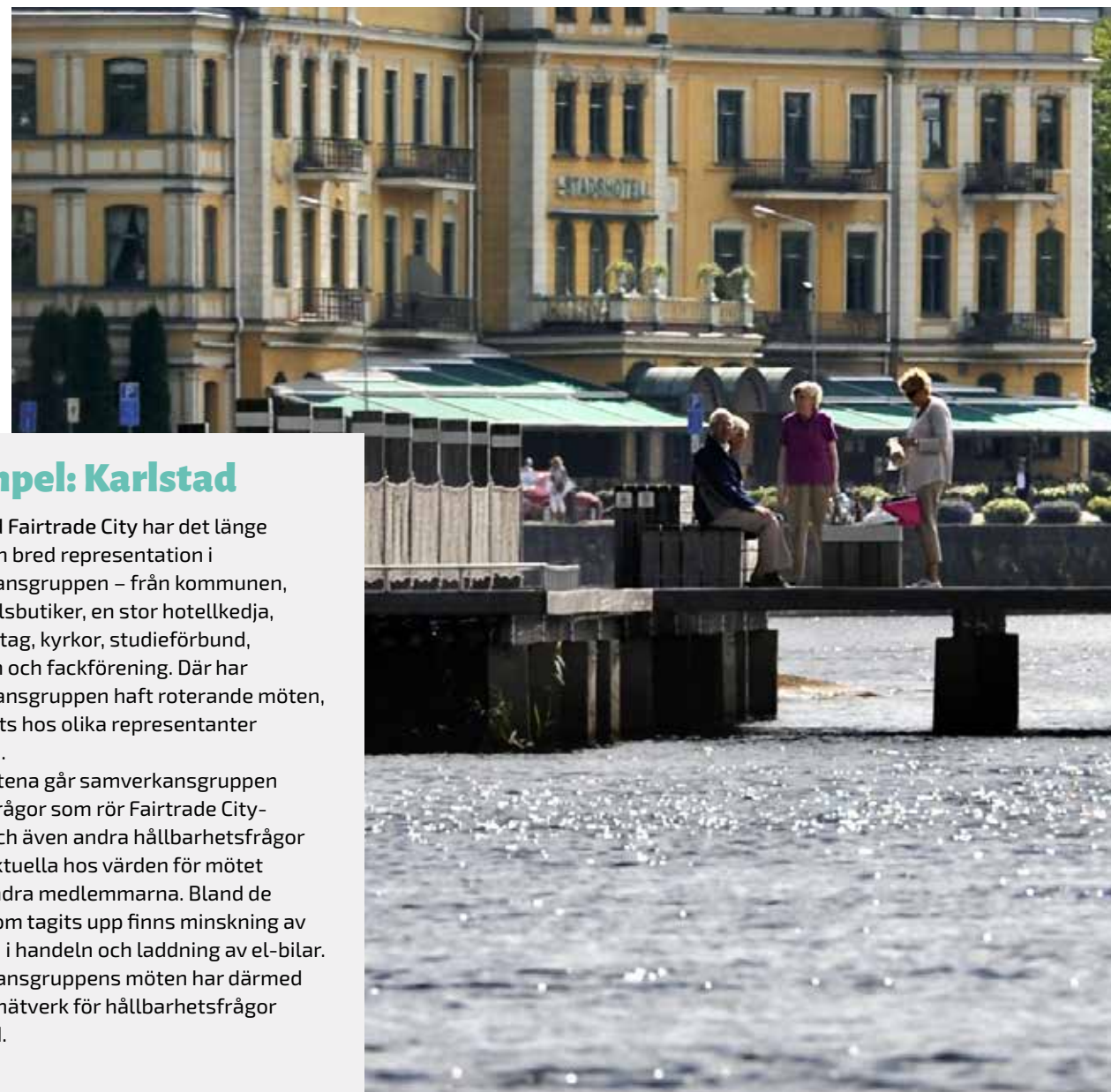

Foto: Erik Mårtensson.

Exempel: Karlstad

I Karlstad Fairtrade City har det länge funnits en bred representation i samverkansgruppen – från kommunen, livsmedelsbutiker, en stor hotellkedja, kaffeföretag, kyrkor, studieförbund, lärosäten och fackförening. Där har samverkansgruppen haft roterande möten, som hållits hos olika representanter i gruppen.

Vid mötena går samverkansgruppen igenom frågor som rör Fairtrade City-arbete, och även andra hållbarhetsfrågor som är aktuella hos värderna för mötet och de andra medlemmarna. Bland de ämnen som tagits upp finns minskning av matsvinn i handeln och laddning av el-bilar. Samverkansgruppens möten har därmed blivit ett nätverk för hållbarhetsfrågor i Karlstad.

Stöd i ert arbete

Som Fairtrade City och Fairtrade Region får ni stöd i ert arbete med etisk konsumtion och hållbar handel. Här följer en översikt över stödfunktioner som finns till för er.

Intranät

Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region är en digital plattform som alla i samverkansgruppen respektive styrgruppen har tillgång till. Här samlas information och resurser för arbetet med Fairtrade City och Fairtrade Region. Det är också ett forum där representanter från diplomerade kommuner och regioner kan lyfta frågor med varandra och Fairtrade Sverige samt utbyta erfarenheter. Kontakta Fairtrade Sverige för hjälp med inloggningsuppgifter.

Informationsbrev

Informationsbrev går ut via e-post ungefär fem till sex gånger per år. Informationsbreven innehåller relevant information för ert arbete, samt omvärldsbevakning kring hållbar och etisk konsumtion.

Mottagare för informationsbrev är er kontaktperson och ordförande, som i sin tur skickar det vidare till resten av gruppen. Vid specifika händelser eller frågor görs även särskilda utskick.

Nationella nätverksträffar

Det erbjuds även nationella nätverksträffar för kontaktpersoner, samordnare och andra aktiva i Fairtrade City och Fairtrade Regions-arbetet. Detta är ett tillfälle för utbildning, nätverkande och inspiration där aktuella teman behandlas. Nätverksträffarna hålls oftast digitalt för att så

många som möjligt ska kunna delta. Syftet med de nationella nätverksträffarna är att de ska ge fördjupad kunskap och inspiration till ert fortsatta arbete.

Fairtrade Sveriges hemsida

Under *Kommun och region* på fairtrade.se finns information om diplomeringarna samlat. På Fairtrade Sveriges hemsida hittar ni även annan användbar information inom olika områden samt generellt material att använda och beställa.

Utbildningar

Det finns digitala utbildningar för er som är involverade i Fairtrade City- och Fairtrade Region-arbetet.

♦ Agenda 2030-utbildning

En utbildning kring Agenda 2030 kopplat till hållbar handel och Fairtrade, där en del är specifikt framtagen för er som Fairtrade City och Fairtrade Region.

♦ Ambassadörsutbildningen

Utbildningen ger en grund i hållbar handel och Fairtrade och kan genomföras enskilt eller i grupp.

Utbildningarna, och mer information om dem, finns på fairtrade.se.

Ytterligare stöd

Välkomna att höra av er till Fairtrade Sverige vid frågor och för ytterligare stöd, via fairtradecity@fairtrade.se. Fler kontaktuppgifter hittar ni under *Kontakt* på fairtrade.se.

Foto: StudioBunbur

Strategi och verksamhetsplanering

Fairtrade City och Fairtrade Region är en viktig del i det lokala och regionala arbetet för Agenda 2030 och hållbar utveckling. Genom koppling till övergripande strategier och en genomtänkt planering kan arbetet bidra till en hållbar konsumtion som ligger i framkant, genom ert arbete för etisk konsumtion och hållbar handel.

Koppling till övergripande program och strategier

Grundläggande för att förankra och ge kraft åt arbetet för en etisk konsumtion och hållbar handel är att det finns en koppling till övergripande program och strategier för Agenda 2030 och hållbar utveckling hos kommunen, regionen och gärna andra involverade aktörer. Därför handlar en del av diplomeringarna om att redovisa befintliga program/strategier eller viljeinriktning där det framgår hur organisationen arbetar för hållbar och etisk konsumtion. Mer information och exempel finns på intranätet.

Verksamhetsplanering och upplägg av arbetet

Tjänstepersoner och politiker, likväl som övriga involverade i arbetet, behöver få tid och resurser för uppdraget för att säkerställa kvalitet i arbetet och kontinuerlig utveckling. Exakt hur arbetet organiseras är upp till varje Fairtrade City och Fairtrade Region. Det viktigaste är att arbetet fortgår kontinuerligt för att säkra planering, engagemang och önskat resultat.

Inför varje år tas en verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade City respektive Fairtrade Region fram. För Fairtrade City ska den vara beslutad av samverkansgruppen. Planeringen kan justeras och anpassas under året.

I verksamhetsplanen tydliggörs syfte och mål med arbetet samt planering av aktiviteter. Det uppmuntras även till att synliggöra hur arbetet och aktiviteterna kopplar till målen i Agenda 2030. Mer information och exempel finns på intranätet.

Mer information och fler exempel på strategier och verksamhetsplaner hittar ni på intranätet.

Exempel: Finspång & Uppsala

I **Finspångs kommun** används Agenda 2030 och de 17 globala målen som ett ramverk i den strategiska planen. Utifrån de globala målen har det identifierats lokala utmaningar, mål, bidrag och indikatorer. En del av detta arbete innebar att inkorporera Fairtrade City i den strategiska planen och delar av samverkansgruppen fanns med i arbetet. Fokus på Fairtrade City i den strategiska planen sker främst genom mål 12, Hållbar konsumtion och produktion, där en av skrivningarna är: *Finspångs kommun bedriver och stimulerar ett aktivt Fairtrade-arbete och omdiplomeras till en Fairtrade City.*

Fairtrade City Uppsala är kopplat till arbetet för Agenda 2030 och kommunens målsättning att *Uppsala ska vara en vägledande kraft för hållbar utveckling globalt, nationellt, regionalt och lokalt.* Det synliggörs på hemsidan för Uppsala Fairtrade City som nås via [uppsala.se](https:// uppsala.se).

Informations- och engagemangsarbete

Ett väl utformat informations- och engagemangsarbete är centralt för att åstadkomma en mer etisk konsumtion och hållbar handel i kommunen och regionen. Målet är att öka kännedomen och kunskapen samt verka för långsiktiga beteendeförändringar i lokalsamhället och inom regionen. Genom ert arbete med detta bidrar ni till delmål 12.8 i Agenda 2030, Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar.

Samverkansgruppen för Fairtrade City respektive styrgruppen för Fairtrade Region ansvarar för att det genomförs ett antal aktiviteter för information, engagemang och samarbete varje år. En del av informationsarbetet är också att synliggöra att kommunen eller regionen är diplomerad samt vad det innebär.

Ert arbete och era aktiviteter kan se ut på många olika sätt och ni har stor möjlighet att utforma det efter era förutsättningar och er kontext – för att skapa förändring kring frågorna i just er kommun eller region.

Kombinera gärna de aktiviteter som görs med andra hållbarhetsfrågor såsom Agenda 2030, miljö/klimat, lokalt odlad mat, barns rättigheter, jämställdhet och hållbar finans.

Här hittar ni en översikt över stöd som finns tillgängligt för er i ert informations- och engagemangsarbete samt några tips på vägen. Mer information, material och tips hittar ni på *Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region*. Där kan ni också dela och ta del av goda exempel.

Samarbete med lokala aktörer

I informations- och engagemangsarbetet är samarbete en viktig del. Fairtrade City-kriterierna uppmuntrar därför till att göra aktiviteter i samarbete med lokala aktörer och/eller event.

Lokala aktörer kan exempelvis vara dagligvaruhandel, caféer, restauranger, hotell, museum, föreningar, företagsnätverk, aktörer inom besöksnäring eller Fair Trade-butiker/caféer. Det kan både vara kommunala och privata aktörer.

Lokala event ger också samverkansmöjligheter, såsom marknader, hållbarhetsveckor, kulturfestivaler, idrottsevenemang och föreningsaktiviteter.

Läs mer i kapitlet *Målgrupper och samarbetspartners* (s. 19).

♦ Arbeta gärna strategiskt i planeringen av era aktiviteter för största effekt. Förslag på frågor ni kan utgå ifrån:

- Hur kan vi tänka strategiskt i vårt informations- och engagemangsarbete? Vad är mål och syfte med aktiviteterna?
- Hur kopplar aktiviteter och samarbeten till ett eller flera mål i Agenda 2030?
- Vilka målgrupper har vi och vilka vill vi fokusera på? Vilka är viktiga att nå?
- Vilka kan vi samarbeta med?
- Vilka befintliga forum och arrangemang finns redan i vår kommun/region där frågan om etisk konsumtion och hållbar handel kan lyftas?
- Vilken typ av insats kan vi göra?
- Hur får vi störst effekt?
- Hur ska vi kommunicera kring en aktivitet? Vilka kanaler kan vi använda?

Aktiviteter (för Fairtrade City)

Varje år behöver kommunen genomföra aktiviteter för information, utbildning, engagemang och samarbete kring etisk konsumtion och hållbar handel. Aktiviteterna kan ske både inom kommunens verksamhet och/eller vara öppna och anordnas för allmänheten. Kombinera gärna aktiviteterna med andra hållbarhetsfrågor, till exempel Agenda 2030 och miljö/klimat. Samverkansgruppen är ansvarig för aktiviteterna.

Mer stöd för ert informations- och engagemangsarbete hittar ni på intranätet.

Rättvist handlade produkter i informations- och engagemangsarbetet

Rättvist handlade produkter avser produkter som följer principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner.

Produkterna kan gärna ingå, och lyftas, i informations- och engagemangsarbetet. Exempel på certifieringar/märkningar som följer kraven är *Fairtrade*, *WFTO*, *Fair for Life* och *Fair Rubber*. Mer information om olika märkningar kan ni få av Fairtrade Sverige.

I samband med informations- och engagemangsaktiviteter ställs inte lika höga krav på kvaliteten av uppföljning (verifiering) av märkning som för rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen. Ni kan använda olika märkningar som följer principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner, men där verifieringen av märket/certifieringen sker på andra sätt än via en ackrediterad oberoende tredjepartscertifiering.

Läs mer om rättvist handlade produkter och riktlinjerna för upphandling i kapitlet *Offentlig upphandling*.

Genom ert arbete är ni med och skapar förändring för en mer hållbar konsumtion i lokalsamhället och inom regionen.

Fairtrade City Piteå på plats under Piteå Outdoor Day 2020 där de bjöd på schyssta bananer och choklad, och bidrog med fråga och pris till tipsrundan. Foto: Fairtrade City Piteå.

Tips på aktiviteter

Befintliga arrangemang

Delta och samverka vid befintligt arrangemang inom kommunen eller regionen. Det kan vara i samband med större event – konserter, festivaler, parader, lokala fotbollsmatcher, löpartävlingar, andra sportevenemang, företagsmässor, hållbarhetsmässor, marknadsdagar, kosläpp eller nationaldagsfirande. Var på plats, informera, dela ut material, anordna tävling, bjud in personer som vill engagera sig och bjud på rättvist handlade produkter.

Egna arrangemang

Anordna event på torget, i parken, vid buss- och tågstationen, i ett köpcenter eller på annan allmän plats. Bjud in till event i stadshuset eller hos en organisation eller ett företag som finns med i arbetet. Servera schysst fika och ge information i samband med seminarium, näringslivsfrukost, vid besök hos olika verksamheter,

teaterföreläsning eller filmvisning. Anordna föreläsningar om etisk konsumtion och hållbar handel, där fokus kan vara Agenda 2030, en viss produkt, miljö och klimat, hållbart företagande, offentlig upphandling eller något annat som kan kopplas till ert arbete, som är aktuellt och som passar målgruppen. Använd den kompetens som finns hos involverade i ert arbete eller bjud in externa talare – experter, företagare, engagerade eller producenter.

Kommunikationsinsatser

Skriv brev med information om Fairtrade till arbetsplatser, företag och organisationer, skicka ut pressmeddelanden, skriv insändare eller gör särskilda satsningar via webb och sociala medier. Det kan också vara att informera internt inom kommunen, regionen eller andra verksamheter samt använda olika nyhetsbrev som går ut från aktörer involverade i ert arbete och som når olika målgrupper.

Tävlingar och utmärkelser

Utse årets *schyssta företag* i er kommun, hylla en person eller organisation som gjort något extra för etisk konsumtion och hållbar handel, eller dela ut stipendium till engagerade. Anordna tävlingar såsom tipspromenad, baktävling eller bildtävling på sociala medier.

Temadagar och högtider

Uppmärksamma etisk konsumtion och hållbar handel i samband med olika temadagar – alla hjärtans dag, påsk, Fashion Revolution Day, World Fair Trade Day, kaffets dag, jul och andra dagar som lyfts i er kommun eller region.

Fairtrade Sveriges årliga kampanjer

Vårkampanjen *Fika Forever* (tidigare *Fairtrade Challenge*) äger rum i maj och höstkampanjen vecka 41–42. Kampanjerna kan anpassas för att lyfta era frågor.

Exempel: Malmö & Luleå

När **Fairtrade City Malmö** hade 10 års-jubileum 2016 firades det med flera olika evenemang samt kommunikations- och informationsinsatser under hela jubileumsåret. Kommunen hade till exempel besök av rosproducenter från Kenya i samband med alla hjärtans dag samt anordnade event på gatorna i stan med fikabjudning och information. Det togs fram en portabel utställning som visades på bland annat flera bibliotek. Malmö Fairtrade City deltog också vid lokala evenemang, såsom en fotbollsmatch med FC Rosengård. Kommunen samarbetade även med andra Fairtrade City-kommuner i Skåne-regionen i en gemensam informationsinsats i anslutning till tågen i regionen – produkter delades ut och en informationsfilm visades på tågen.

Malmö Fairtrade City skapade en särskild slogan för jubileet: *Schysst i Malmö*, och använde *#schysstimalmö* på sociala medier. En tävling anordnades på Instagram där vinsten var schyssta produkter.

En viktig del under jubileet handlade om att tacka Malmös invånare för engagemanget. Det gjordes bland annat genom utomhusannonser och inlägg i sociala medier av lokala kändisar och andra engagerade personer i Malmö.

Fairtrade City Luleå har sedan 2018 ett årligt Fairtrade City-stipendium. Det annonseras ut på kommunens hemsida, i sociala medier och i lokaltidningen. Erfarenheten från Luleå Fairtrade City är att annonsering och utdelning av stipendiet är ett bra sätt att synas och visa att Luleå är en engagerad Fairtrade City samt att uppmuntra och uppmärksamma det arbete som görs för etisk konsumtion och hållbar handel. Under de tre första åren har stipendiet tilldelats en förening, en näringsidkare och skolklasser på Luleå Gymnasieskola.

I Luleå uppmärksammas engagemang för etisk konsumtion och hållbar handel genom Fairtrade City-stipendium.

Foto: Helena Holm

Kommunikation och material

Utgå gärna från kommunens eller regionens egen kontext när ni skapar kommunikation om diplomeringen och arbetet med etisk konsumtion och hållbar handel. Här följer tips för kommunikation samt hänvisningar till verktyg och material som finns till ert förfogande. Ni hittar dessa på *Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region*. Där kan ni också dela och ta del av goda exempel.

♦ Hemsida

Informera gärna om diplomeringen och arbetet på kommunens eller regionens egen hemsida. Beskriv gärna vad syftet med diplomeringen är och vad den innebär, vilka som sitter med i samverkansgruppen eller styrgruppen, om kommande aktiviteter samt om hur invånare och olika aktörer kan involvera sig. Uppmuntra gärna organisationer och företag som finns med i arbetet att informera om diplomeringen på sina hemsidor.

♦ Sociala medier

- Använd befintliga kanaler hos kommunen/regionen och andra aktörer som är involverade i ert arbete, såsom kommunens eller företagets officiella Facebook-sida.
- Skapa egna kanaler specifikt för Fairtrade City eller Fairtrade Region.
- Låt Fairtrade City-arbetet vara en del av lokala och gemensamma kanaler för hållbarhetsarbete.

En separat guide finns för er som vill använda sociala medier i kommunikationen – med riktlinjer, exempel och tips för de vanligaste sociala mediekanalerna.

Kommunikation i sociala medier från Fairtrade City Göteborg.

Fairtrade City Munkfors serverar fika under Fairtrades höstkampanj.

I Trollhättan har det synliggjorts med banderoll att kommunen är en Fairtrade City.

♦ Media

Arbeta gärna för att uppmärksamma etisk konsumtion och hållbar handel i lokal och regional media. Skriv insändare i samband med kampanjer, events, högtider och andra speciella händelser. Vid större nyheter kan ni bjuda in eller prata med lokala medier. Gå ut med pressmeddelanden till media vid särskilda beslut eller händelser, till exempel vid den årliga förnyelsen av diplomeringen. Tänk även på att ha ett bildmaterial som skapar intresse.

♦ Underlag för kommunikation

Det finns texter om diplomeringarna och etisk konsumtion och hållbar handel för er att utgå ifrån. Utöver generella informationstexter tas det också fram underlag, såsom insändarmallar, kring vissa specifika teman. Det finns även annat underlag såsom presentationer, bilder, filmer och rapporter.

Fairtrade City- och Fairtrade Region-logotypen finns i olika format. Riktlinjer för användning av dem finns i *Kommunikationsmanualen för Fairtrade City och Fairtrade Region*.

♦ Eget material

Ta gärna fram eget material som ett led i kommunikationen. Det kan förslagsvis vara informationsfoldrar, annonser, roll-ups, beachflaggor, informationstavlor eller profilprodukter såsom t-shirts, tygväskor och choklad.

Vägledning och riktlinjer finns i *Kommunikationsmanualen för Fairtrade City och Fairtrade Region*. För roll-ups, beachflaggor och lokala diplom finns särskilda riktlinjer. Innan ni publicerar eller trycker ert material, skicka in det för godkännande till fairtradecity@fairtrade.se.

♦ Färdigt material

Det finns även färdigt informationsmaterial och utrustning som ni kan beställa eller låna.

Material för beställning: I Fairtrade Sveriges webbutik finns färdigt informationsmaterial att beställa eller ladda ner. Där finns även material för butiker, serveringsställen, arbetsplatser och skolor. Se butik.fairtrade.se.

Material för utlåning: Material för utlåning: Det finns banandräkter i vuxen- och juniorstorlek och kaffekossor som ni kan låna till event. Kontakta Fairtrade Sverige för bokning.

Allt material som ni producerar, både digitalt och tryckt, skickas före publicering eller tryck till fairtradecity@fairtrade.se för godkännande.

Schysst kaffe delas ut i samband med alla hjärtans dag, i muggar med en stämpel som Malmö Fairtrade City tagit fram.

Målgrupper och samarbetspartners

Lokalt engagemang och samverkan mellan olika aktörer inom civilsamhället, näringslivet, kommunen eller regionen är centralt för att åstadkomma det grundläggande målet – en mer etisk konsumtion och hållbar handel inom er kommun eller region. Vikten av samarbete lyfts fram i delmål 17.17 i Agenda 2030, som handlar om partnerskap med offentliga, privata och civilsamhällesaktörer.

En viktig del av diplomeringarna är att arbeta tillsammans med olika lokala och regionala aktörer. Samverkan kan ske genom att representanter från dem finns med i samverkansgruppen respektive styrgruppen eller genom kontakt och samarbete på annat sätt. Här följer några exempel och tips på målgrupper och samarbetspartners.

Mer stöd hittar ni på *Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region*. Där kan ni också dela och ta del av goda exempel.

Näringslivsaktörer

Samverkan med näringslivet kan ske på olika sätt, till exempel genom att representanter från olika delar av näringslivet är med i samverkansgruppen. Andra typer av samarbeten kan vara med butiker och serveringsställen som har ett utbud av rättvist handlade produkter. Ni kan också samlas kring ett gemensamt intresse för etisk konsumtion och hållbar handel, som en del i arbetet för Agenda 2030, tillsammans med aktörer inom turism- och besöksnäring, företagsföreningar, näringslivsnätverk eller företag som arbetar med helt andra saker.

Butiker och serveringsställen

Ni kan arbeta tillsammans med butiker och serveringsställen för att öka kunskap och

engagemang för etisk konsumtion och hållbar handel samt säkerställa att det finns ett utbud av rättvist handlade produkter inom kommunen.

Samarbete med butiker och serveringsställen kan ske på olika sätt. Det kan vara samverkan vid lokala event och händelser där ni deltar tillsammans eller samarbeten såsom seminarier och event vid butiken/serveringsstället. Det kan också vara långsiktiga strategiska samarbeten med butiker/serveringsställen, sammanslutningar av näringsidkare, näringslivsnätverk och liknande.

I många Fairtrade City-kommuner sitter engagerade representanter från butiker och serveringsställen med i samverkansgruppen. I vissa kommuner har det även upprättats nätverk som butiker och serveringsställen inom kommunen kan ansluta sig till och därmed bli en del av det lokala Fairtrade City-arbetet.

Med *butik* menas butiker som säljer rättvist handlade produkter såsom dagligvaruhandeln, blomsterhandlare, apotek, servicestationer, kiosker, Fair Trade Shops, systembolag och butiker för kosmetik. Med *serveringsställe* menas serveringsställen som regelbundet säljer/serverar rättvist handlade produkter såsom hotell, caféer, restauranger, kiosker, servicestationer, församlingar, Fair Trade Caféer och idrottsföreningar.

Organisationen *Fair Trade Återförsäljarna* är en samlingsorganisation för de återförsäljare av rättvist handlade produkter som finns runt om i Sverige, såsom Fair Trade Shops och Fair Trade Caféer. Ni hittar organisationens återförsäljare på fairtradeorg.se.

Civilsamhället

Knyt gärna kontakt och se över samarbetsmöjligheter med civilsamhällesorganisationer och folkrörelser inom er kommun eller region. Det kan vara alltifrån studieförbund, konsumentföreningar och fackförbund till organisationer som verkar inom bistånd, mänskliga rättigheter eller hållbarhetsfrågor. Det kan också vara organisationer som driver helt andra frågor, där ni hittar en gemensam sak i att verka för en etisk konsumtion och hållbar handel, som del i arbetet för Agenda 2030. Bjud in till er grupp eller samarbete i andra former.

♦ Föreningen för Fairtrade Sveriges medlemsorganisationer

Föreningen för Fairtrade Sverige har flera medlemsorganisationer och representanter från dessa är ofta involverade i Fairtrade City- och Fairtrade Region-arbetet. Se vilka medlemsorganisationerna är på fairtrade.se/medlem och hör efter om det finns representanter i er kommun eller region att samverka med.

Exempel: Göteborg

Inom ramen för Fairtrade City-arbetet i **Göteborg** sker från år 2020 ett omfattande utvecklingsarbete med särskilt fokus på hållbar näringslivsutveckling.

Näringslivet ses som en central medspelare och möjliggörare för en hållbar konsumtion och staden har en viktig roll i att förenkla för näringslivet att ställa om. Det är stort fokus på nätverk mellan företag och även med andra sektorer i samhället.

I Göteborg har samverkansgruppen också haft flera representanter från olika delar av näringslivet. De senaste åren har följande aktörer varit med: Livsmedelsgrossisten *Sackeus*, *Göteborg & Co* som är ett kommunalt bolag som arbetar med besöksnäringen, centrumutvecklingsbolaget *Innerstaden Göteborg* och elektronikåterförsäljaren *Macforum*.

Foto: Maria Steen

Exempel: Lund & Umeå

Fairtrade City Lund anordnade en Ekoreko-vandring i samverkan med föreningen Medveten konsumtion. Under vandringen besöktes olika butiker inom kommunen, alla med rättvist handlade produkter i sitt utbud.

I samarbete med Handelsföreningen har Fairtrade City Lund även arrangerat ett frukostseminarium. Temat var *Bättre affärer med hållbarhet* och seminariet riktade sig till de som jobbar inom handeln och andra som är intresserade av frågor kring hållbar handel och hållbarhet. Det bjöds på schysst frukost, föreläsning av en docent i företagsekonomi och panelsamtal med representanter från handeln i Lund: *Naturkompaniet*, *ICA Malmborgs Tuna*, *MoveByBike* och *Love CoffeeRoasters*.

Umeå Fairtrade City har etablerat ett samarbete med *Kulturbageriet*, är ett lokalt café som är KRAV-märkt och har stort fokus på hållbarhet. De arrangerade till exempel en frukostföreläsning tillsammans med servering av schysst frukost och workshop. Kommunens invånare och politiker bjöds in via hemsida, sociala medier och andra nätverk, och intresset var stort.

Syftet med arrangemanget var att engagera samt att uppmärksamma kommunens arbete med hållbarhet, Agenda 2030 och Fairtrade. Deltagarna fick information och tips på hur de kan leva hållbart i Umeå och de fick diskutera kring frågor om Fairtrade City och hållbarhet i grupper. Det var även ett tillfälle för deltagarna att ge synpunkter och förslag till det fortsatta arbetet på området.

Fairtrade City- och Fairtrade Region-arbetet handlar om samverkan – genom att arbeta tillsammans kan ni åstadkomma stor förändring.

Föreningen för Fairtrade Sveriges medlemsorganisationer.

Exempel: Borlänge

Borlänge Fairtrade City har länge haft en bred representation från civilsamhället i samverkansgruppen genom företrädare för ABF, Rädda Barnen, Borlänge FN-förening, Svenska kyrkan, IF Metall, Handels och Vision. Vintern 2018 tillkom två representanter på plats vid ett frukostmöte som Borlänge Fairtrade City anordnade i samarbete med Scandic.

Frukostmöte med föreläsning i Borlänge.

Foto: Rickard Rudolfsson

Ideellt engagerade

Lokalt engagemang för etisk konsumtion och hållbar handel kan se olika ut och den som vill kan vara med och bidra till det lokala Fairtrade City-arbetet utifrån förutsättningar och intresseområden. Över hela landet finns ett brett lokalt engagemang genom Fairtrade-ambassadörer som gått ambassadörsutbildningen, personer aktiva i föreningar och församlingar, i *Fair Trade Shops*, i företag, i grupper för hållbarhet inom skolor eller vid universitet samt andra som är intresserade av frågorna.

♦ Ambassadörer

Ambassadörsutbildningen kan ses som en grundutbildning i hållbar handel och Fairtrade. Den är digital, finns på fairtrade.se och kan genomföras enskilt eller i grupp. Det finns även studiecirkelmateriel för ambassadörsutbildningen

och digital vidareutbildning med fokus på Agenda 2030. Ni kan anordna en utbildning där ni bjuder in intresserade och använda er av materialet.

I flera diplomerade kommuner finns Fairtrade-ambassadörer som är aktiva i en lokal engagemangsgrupp för Fairtrade. Varje engagemangsgrupp har även en samordnare. Kontakta Fairtrade Sverige för mer information. En person som engagemangsgruppen utser skulle kunna sitta med i samverkansgruppen som representant för de engagerade.

Det finns även en gemensam Facebook-grupp, *Fairtrade-ambassadörer*, med drygt 1200 medlemmar från hela Sverige. Använd gärna Facebook-gruppen, gör en efterlysning och bjud in till en träff eller en viss aktivitet.

Delar av samverkansgruppen tillsammans med andra engagerade i Karlstad.

Foto: Lina Fodins

Foto: Jakob Karliszewski

Fairtrade i skolan

Fairtrade har två pedagogiska utbildningsmaterial om hållbar handel för hållbar utveckling på svenska samt en engelskspråkig workshop med fokus på kakao och barnarbete.

Det ena pedagogiska materialet riktar sig mot förskolan och det andra mot gymnasieskolan. Gemensamt för dem båda är att barnen och eleverna står i fokus och genom interaktivt lärande utvecklar sina kunskaper i och kring hållbar utveckling, i linje med Agenda 2030. Båda materialen är anpassade till respektive läroplan och stimulerar ett aktivt deltagande hos barnen och eleverna. Vår engelskspråkiga workshop kan genomföras med såväl gymnasiestudenter som universitetsstudenter och det är dialogen som står i centrum.

- Pedagogiskt material för förskolan: *Bananens långa resa.*
- Pedagogiskt material för gymnasiet: *Hållbar handel för hållbar utveckling – Studenter agerar lokalt och påverkar globalt.*
- Workshop för gymnasium och universitet: *The true cost behind your chocolate bar.*

Du finner samtliga material på fairtrade.se/skola.

Fotograf: Fairtrade City Umeå

Exempel: Karlstad & Umeå

På Sundsta-Älvkullgymnasiet i **Karlstad** finns hållbarhetsambassadörer med fokus på Agenda 2030 som samarbetar med samverkansgruppen för Karlstad Fairtrade City.

I Karlstad har det gjorts fler kreativa insatser inom ramen för Fairtrade City-arbetet. Till exempel har kakao uppmärksammats i förskolor och skolor genom att barnen och eleverna serverats kyckling i sås med schysst kakao. Med anledning av att Karlstad Fairtrade City firade tio år bjöds det på banankaka och i samband med det fick eleverna även information om Fairtrade City genom speciellt framtagna brickunderlag till luncherna.

Fairtrade City Umeå har gjort flera satsningar med studenter som målgrupp. De har till exempel deltagit som utställare vid Kostbollen som är Sveriges största event för kostvetar- och dietiststudenter från Uppsala, Göteborg och Umeå universitet.

De har även deltagit vid Välkomstmässan på Umeå universitet där det delats ut information, bjudits på Fairtrade-bananer som Coop Nord sponsrat med samt anordnats tävlingar för att engagera studenter. Flera personer har genom detta anmält sitt intresse för att bli Fairtrade-ambassadör och gett god respons till det nya nätverk av engagerade som Fairtrade City Umeå har startat.

Fairtrade City Umeå har även varit med på andra studentevenemang såsom Brännbollsryan då studenter varit med och hållit i tävlingar, informerat, delat ut choklad med mera. För priser och smakprover har de samarbetat med bland andra Choice Hotel och Löfbergs.

Idrottsföreningar

I flera Fairtrade City-kommuner sker samarbete med idrottsföreningar och idrottsevenemang. Det finns stor möjlighet att koppla samman idrotten med de frågor ni som Fairtrade City arbetar med. Ni kan tillsammans lyfta frågor kring hur de sportbollar som används är tillverkade och se till att det spelas med bollar tillverkade under schyssta förhållanden.

Ni kan även uppmana idrottsföreningar att se över vad som serveras på diverse evenemang. Att byta till Fairtrade-märkt kaffe och te samt Fairtrade-märkta bananer är ett konkret sätt att bidra till en mer hållbar konsumtion.

Foto: Fairtrade Danmark

Rukhasana syr ihop en fotboll på den Fairtrade-certifierade fabriken i Pakistan.

Nässjö Fairtrade City samarbetar varje år med halvmaraloppet Jubeljoggen.

Exempel: Nässjö

I **Nässjö** hålls i maj varje år motionsevenemanget Jubeljoggen. Sedan 2010 samarbetar Nässjö Fairtrade City med halvmaraloppet som samlar runt 1000 deltagare samt många åskådare längs banan. Alla deltagande lag får en fikapåse till en picknick i Stadsparken med Fairtrade-bananer skänkta av Nässjö Fairtrade City som också delar ut bananer vid kaffeserveringen och deltar med ett lag med löpare i banandräkt.

Foto: Nässjö kommun

Församlingar

Samverka gärna med olika församlingar såsom kyrkor, moskéer och synagogor eller trosinriktade organisationer som biståndsorganisationer och studieförbund. De har ett stort engagemang och i många kommuner sitter representanter från dem med i samverkansgruppen. Vissa församlingar har även egen försäljning av rättvist handlade varor. Församlingar för Fairtrade är ett initiativ för religiösa samfund som engagerar sig för en hållbar handel och etisk konsumtion. Läs mer på fairtrade.se/forsamlingar.

Arbetsplatser

Alla arbetsplatser i kommunen och regionen kan vara en del i ert arbete – både inom offentlig sektor och privata arbetsplatser. Ett sätt att nå olika arbetsplatser kan vara att lyfta frågorna vid företagsevent, i nätverk för olika slags aktörer eller via nyhetsbrev som går ut till arbetsplatser.

♦ Fairtrade på jobbet

Fairtrade på jobbet är ett sätt att synliggöra etisk konsumtion och hållbar handel på arbetsplatser. De arbetsplatser som fikar Fairtrade och uppfyller kriterierna kan registrera sin arbetsplats på Fairtrade Sveriges hemsida. De får då ett Fairtrade på jobbet-diplom, för att visa sitt engagemang och att arbetsplatsen tar socialt ansvar i fikarummet. Ni kan använda detta koncept i ert informations- och engagemangsarbete. Läs mer på fairtrade.se/jobbet.

Exempel: Trollhättan

I **Trollhättan** finns representanter från Svenska kyrkan med i samverkansgruppen. Kyrkan genomför flera aktiviteter både på egen hand och tillsammans med samverkansgruppen. Svenska kyrkan i Trollhättan driver även en Fair Trade Shop. Se mer på Facebook-sidan *Fair Trade Shop i Trollhättan*.

Foto: Victoria Almén

Fair Trade Shop i Trollhättan drivs av Svenska kyrkan.

Andra verksamheter inom kommunen eller regionen

Hållbar konsumtion är något som rör oss alla och alla aktörer inom kommunen och regionen har en viktig roll att spela. Fundera över vilka fler målgrupper och verksamheter som ni kan inkludera i arbetet och som kan bidra till målet om en etisk konsumtion och hållbar handel. Vilka är aktuella i just er kommun eller region – både inom den offentliga verksamheten och bland andra aktörer i samhället?

♦ Några tips:

- **Inkludera de äldre** i kommunen. Ni kan förslagsvis samverka med pensionärsföreningar, delta vid seniorträffar eller samarbeta med äldreboenden.
- **Involvera nyanlända**, dels genom att samverka med lokala forum och aktörer samt kommunala verksamheter, dels vid evenemang som riktar sig till målgruppen.
- **Verksamheter som ingår i regionen.** Fundera på hur verksamheter såsom hälso- och sjukvården, kulturverksamheter, folkhögskolor och kollektivtrafiken kan involveras.

Exempel: Vänersborg & Region Örebro Län

Fairtrade City Vänersborg har arbetat för att inkludera och skapa engagemang för etisk konsumtion och hållbar handel bland nyanlända. Det har gjorts uppskattade besök på språkcaféer och information har översatts till arabiska. Erfarenheten är att det är viktigt att ta reda på vilka träffpunkter som finns i den egna kommunen, exempelvis bibliotek och språkcaféer, där grupper som inte vet så mycket om etisk konsumtion kan nås. Det är även värdefullt att ha information på andra språk eller lättläst svenska, för att göra den tillgänglig.

Det har även gjorts arbete för de äldre i Vänersborg. Under coronapandemin 2020, då alla äldreboenden hade besöksförbud, gjordes en anpassad satsning för att ge uppmuntran till de boende och personalen. Fairtrade City-representanter åkte runt och delade ut Fairtrade-rosor, -bananer och -choklad – och fick stor uppskattning för detta initiativ av omtanke.

I **Region Örebro län** har Fairtrades nationella vårkampanj uppmärksammats i flera olika verksamheter, såsom folktandvården, ortopedmottagning, sjukhus, regionkansliet och tolkcentralen – där det fikats Fairtrade och frågorna har lyfts.

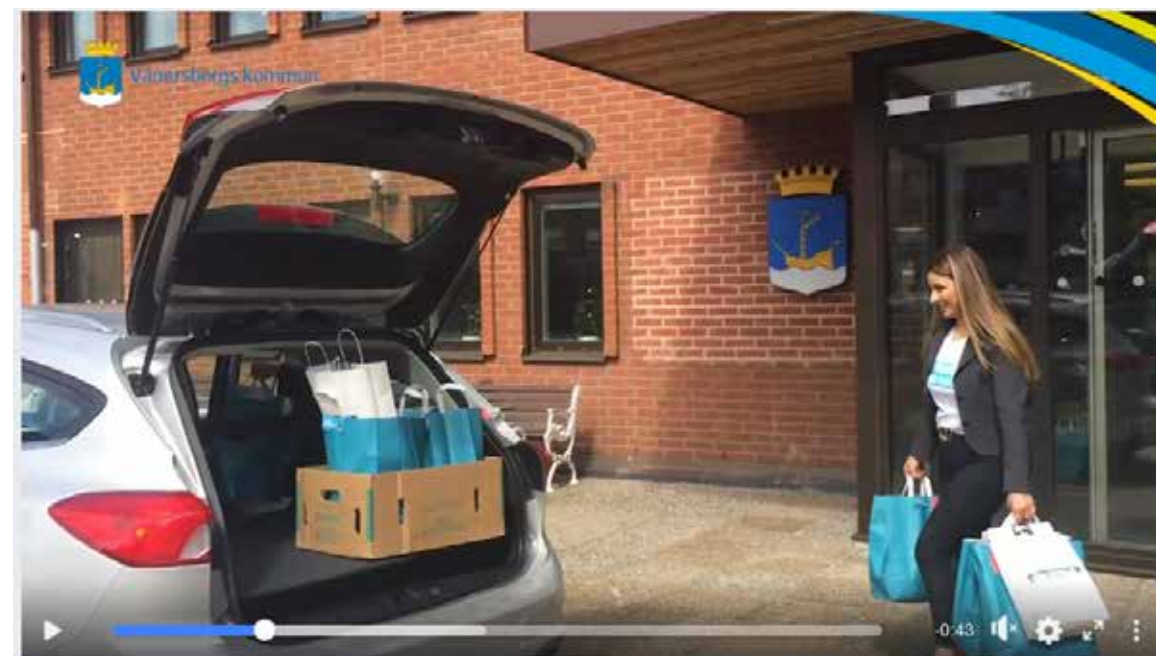

Foto: Maria Steen

Exempel: Luleå

Fairtrade City Luleå har arbetat med konceptet Fairtrade på jobbet för att engagera arbetsplatser inom kommunen. De har haft information om detta på kommunens hemsida, använt sociala medier samt gett information vid olika utåtriktade aktiviteter och i samband med föreläsningar.

Fairtrade City Luleå har även arrangerat tävlingar där arbetsplatser har kunnat vinna chyssta produkter till fikarummen. De ser kontinuerligt över hur de kan utveckla arbetet för att få med arbetsplatserna i engagemanget för etisk konsumtion och hållbar handel.

Leverans av Fairtrade till äldreboenden i Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun
May 5 · 🌐

Personalen på våra äldreboenden gör ett fantastiskt jobb. Och de boende får inte ta emot besök. För att sätta lite guldkant på deras vardag tog Tina och Reneih från kommunens kontor för hållbar utveckling med sig bananer, rosor och choklad (Fairtrade förstås) och åkte runt till samtliga våra boende. De möttes av idel leenden.

I sociala medier visades en film om satsningen på äldreboenden i Vänersborg under coronapandemin 2020.

Offentlig upphandling

Ett viktigt led i att arbeta för en etisk konsumtion och hållbar handel i kommunen eller regionen är att ställa och följa upp hållbarhetskrav som säkerställer att risken för kränkningar av mänskliga rättigheter och bristande miljöhänsyn minskas. Detta är en förutsättning för att nå de globala målen i Agenda 2030 och lyfts fram särskilt i delmål 12.7 som handlar om hållbara metoder för offentlig upphandling.

Enligt *Lagen om offentlig upphandling* bör den upphandlande myndigheten beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn i offentlig upphandling (4 kap, 3 §) samt ställa särskilda arbetsrättsliga krav när så är behövligt (17 kap, 4 §).

Syftet med arbetet, inom ramen för diplomeringsarna, är att andelen rättvist handlade produkter kontinuerligt ska öka i den konsumtion som sker i kommunens eller regionens verksamheter.

Rättvist handlade produkter i offentlig upphandling

Rättvis handel är ett handelssamarbete som verkar för att skapa bättre förutsättningar för odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom genom att erbjuda bättre handelsvillkor. Definitionen har utarbetats av organisationerna för rättvis handel, WFTO och Fairtrade. Definitionen har erkänts av Europaparlamentet och Europeiska kommissionen.¹

Rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen avser i Fairtrade City och Fairtrade Region-diplomeringsarna produkter som följer principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner. Dessutom ska uppföljning (verifiering) av att hållbarhetskraven är uppfyllda ske genom en ackrediterad oberoende tredjepartscertifiering².

International Labour Organization (ILO) är

- [upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/socialt-hallbar-upphandling/rattvis-handel/](https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/socialt-hallbar-upphandling/rattvis-handel/)
- Med ackrediterad oberoende tredjepartscertifiering menas att den certifierade produkten är kontrollerad av en oberoende ackrediterad organisation, dvs inte samma som certifiering-organisationen.

Det handlar om att minska risken för att skattepengar och offentliga inköp negativt påverkar de mänskliga rättigheterna eller miljön.

FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor. *ILO:s kärnkonventioner* innefattar bland annat förbud mot barnarbete, förbud mot tvångs- och straffarbete, rätten att organisera sig och lika lön för lika arbete oavsett kön. *Principerna för rättvis handel* innebär kostnadstäckande minimiersättning, prispremie för investeringar³, möjlighet till förfinansiering samt långsiktiga handelsrelationer mellan producenter och importörer. Principerna för rättvis handel har sitt ursprung i de tio principer om rättvis handel som *World Fair Trade Organization* (WFTO) tagit fram. Läs mer på ilo.org och wfto.com.

Vilka certifieringar som uppfyller dessa krav inom ramen för diplomeringsarna kan ni få mer information om från Fairtrade Sverige. Detta ses över och uppdateras när så är relevant.

Vägledning för att ställa krav

Upphandlingsmyndigheten har information om rättvis handel och hållbarhetskrav i offentlig upphandling samt en databas med hållbarhetskriterier. Se mer på upphandlingsmyndigheten.se.

Vägledning för upphandling av rättvist handlade produkter och riskanalyser för flera produktgrupper finns på *Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region*. Där kan ni också dela och ta del av goda exempel.

- Det är producenterna själva som ska besluta om hur prispremien ska investeras.

Mer stöd och vägledning för ert arbete med offentlig upphandling hittar ni på intranätet.

Borås Stad arbetar målmedvetet för att utöka sortimentet av rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen.

Exempel: Avesta & Borås

I **Avesta** finns en tydlig målsättning för flera produkter inom den offentliga upphandlingen. Målsättningen har antagits i kommunstyrelsens plan- och näringslivsutskott. I beslutet anges målsättning för hur stor andel av de upphandlade volymerna som ska vara etiskt producerad, och det specificeras att etiskt producerade här avser produkter som uppfyller kraven på ILO:s kärnkonventioner och principerna för rättvis handel.

Borås Stad arbetar sedan flera år tillbaka målmedvetet med utökning av sortimentet av rättvist handlade produkter för stadens förvaltningar och bolag. Under 2019 låg fokus på att öka utbudet av arbetskläder med rättvist handlad bomull. Avtal för arbetskläder erbjuder i sortimentet svarta och vita pikétröjor och T-shirts i dam- och herr-modell som följer kraven. Under 2020 sattes fokus på idrottsmaterial och ett stort utbud av sportbollar som följer kraven finns numera i stadens avtalssortiment. Under 2020 genomfördes en internutbildning om rättvis handel för samtliga medarbetare på Koncerninköp i Borås Stad.

Det finns många produkter där rättvist handlade alternativ kan köpas in, såsom kaffe, te, kakao, bananer och annan färsk frukt, torkad frukt, socker, honung, nötter, kryddor, örter, oliver/olivolja, ris, quinoa, soja/baljväxter, produkter med flera ingredienser (såsom sylt/marmelad, dryck, choklad, godis, kakor, müsli och glass), vin, blommor, bomull, hudvård och sportbollar.

Samverkan regionalt, nationellt och internationellt

Som Fairtrade City och Fairtrade Region är ni del av ett regionalt, nationellt och internationellt nätverk av diplomerade kommuner och regioner som alla arbetar för en etisk konsumtion och hållbar handel – för inspiration, utbyten och samverkan.

Regionala samarbeten

Samverkan på regional nivå uppmuntras och kan ske mellan Fairtrade Region och Fairtrade City-diplomerade kommuner inom regionen. Det finns ett antal regionala samarbeten på olika håll i landet. Dessa samarbeten upplevs ofta som mycket värdefulla – det är ett bra sätt att dela erfarenheter och tankar om hur arbetet kan utvecklas samt om hur regioner kan samverka.

Mer information och stöd i att upprätta och driva ett regionalt samarbete kan ni få från Fairtrade Sverige.

Nationellt nätverk

Genom diplomeringen ingår ni i ett nätverk med andra kommuner och regioner som ligger i framkant i arbetet med en hållbar och etisk konsumtion. Nätverket bidrar till ett gemensamt lärande och en snabb spridning av spjutspetsinitiativ.

♦ Nationella nätverksträffar

Det erbjuds nationella nätverksträffar för kontaktpersoner, samordnare och andra aktiva i arbetet med Fairtrade City och Fairtrade Region. De är tillfälle för utbildning, nätverkande och inspiration där aktuella teman behandlas. Nätverksträffarna hålls oftast digitalt för att så många som möjligt ska kunna delta. Syftet med de nationella nätverksträffarna är att de ska ge fördjupad kunskap och inspiration till ert fortsatta arbete.

♦ Intranätet

Alla i samverkansgruppen respektive styrgruppen har tillgång till intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region. Det är en digital plattform med dialoger, utbyten och delning av goda exempel. Var gärna aktiv på intranätet och bidra med material och goda exempel.

Här samlas även information och resurser för arbetet med Fairtrade City och Fairtrade Region.

♦ Nationell samverkansgrupp

En nationell samverkansgrupp finns med representanter från diplomerade kommuner

och regioner, för löpande dialog och samverkan kring arbetet med Fairtrade City och Fairtrade Region. Syftet är att kvalitetssäkra och kontinuerligt utveckla diplomeringsarna, samarbeten, nätverkande och stöd. Fairtrade Sverige samordnar arbetet i den nationella samverkansgruppen.

Fair Trade Towns International

Att vara en Fairtrade City eller Fairtrade Region innebär också att ni är del av ett internationellt engagemang, Fair Trade Towns, där över 2000 städer och regioner verkar för en etisk konsumtion och hållbar handel. *Fair Trade Towns International* samlar alla initiativ motsvarande Fairtrade City och Fairtrade Region som finns världen över. En internationell samordning sker och det anordnas en årlig internationell Fair Trade Towns-konferens. Den är en möjlighet för er att möta representanter från andra Fair Trade Towns, dela erfarenheter, få inspiration samt initiera och driva gemensamma projekt.

Mer information och inspiration från Fair Trade Towns International hittar ni på fairtradetowns.org och Facebook-sidan *Fair Trade Towns International*.

Saarbrücken i Tyskland är en av världens Fair Trade Towns.

Foto: Nathalie Bertans

Mer information och stöd

Samlad information, tips och stödmaterial finns under *Kommun och region* på fairtrade.se och på *Intranätet för Fairtrade City och Fairtrade Region*.

Välkomna att höra av er till era kontakter på Fairtrade Sverige vid frågor och för ytterligare stöd, via fairtradecity@fairtrade.se. Fler kontaktuppgifter hittar ni under *Kontakt* på fairtrade.se.

